

Skimmelsvamp

Skimmelsvamp får nogle til at gå i panik, mens andre affejer det som ligegyldigt. Her får du styr på viden og misforståelser om skimmelsvamp.

Skimmelsvamp: Det sorte snavs på fugerne i badeværelset er skimmelsvamp.

Små angreb af skimmelsvamp findes overalt. Hvis du kigger i bunden af dit badeforhæng og på fugen mellem glas og træ i dine vinduer, vil du sikkert opdage små sorte pletter.

Det er skimmelsvamp, og de er væk, næste gang du pudser vinduer eller vasker badeforhænget. Sporerne, der bliver til skimmelsvamp, er alle steder. Også i den luft, vi indånder. På en god efterårsdag kan en kubikmeter udeluft indeholde op til 60.000 af de små sporer.

At holde de sporer ude af boligen er en umulig opgave. Til gengæld kan du forhindre, at skimmelsvampe-sporerne vokser. Det gør du ved at sikre en lav luftfugtighed, hvor de har et sted at gro.

Skimmelsvamp kræver luftfugtighed over 75 procent

Så længe luftfugtigheden er under 60 procent, er der ingen fare. Skimmelsvamp kan kun vokse, når luftfugtigheden i længere tid er 75 procent eller mere. Og så vokser de kun på materialer, der rummer organiske stoffer, fx træ, tapet, gipskarton, silikone og uld.

Når sporerne begynder at vokse, danner skimmelsvampene en lodden overflade. De fleste af os tænker nok på skimmelsvamp som sorte pletter, men farven afhænger både af svampetypen og af det materiale, den vokser på. Derfor kan du også støde på hvide, lyserøde, brune og grønne skimmelsvampe.

Alle skimmelsvampe kan give skimmelsvampeallergi

Ude i naturen findes der flere tusinde slags skimmelsvampe. Kun 12-14 af dem vokser i vores boliger. Og kun tre af dem er direkte giftige – de udskiller toksiner, så man ikke skal røre dem. Men alle skimmelsvampe kan give et dårligt indeklima og allergiske reaktioner.

Det er meget forskelligt, hvordan folk reagerer på skimmelsvampene. Nogle kan opholde sig i årevis i rum med skimmelangreb. Andre reagerer på selv meget lidt skimmelsvamp, fx ved at få åndedrætsbesvær og hovedpine, mens næsen løber, huden klør, og slimhinderne bliver irriterede.

Kun 1-3 procent af os er allergiske over for skimmelsvamp – et tal, der måske vil stige, fordi meget tyder på, at hidtil raske kan udvikle allergi, når de udsættes for et kraftigt angreb.

Sådan opstår skimmelsvamp

Sporerne, der kan blive til skimmelsvamp, er overalt. Udenfor gør skimmelsvampene stor gavn. De nedbryder alt det organiske materiale i haven – og i naturen i øvrigt, hvor livet ville gå i stå, hvis ikke skimmelsvampene gjorde det muligt for de nye planter at genbruge materiale fra de gamle.

Indendørs findes sporerne også i tusindtal. De fleste tørrer ud eller er inaktive. Men finder en skimmelsvampesporer en fugtig flade på et organisk materiale, vågner den op og begynder at formere sig. Så sender den nye sporer ud. Og det er de mange tusinder af nye sporer, der ødelægger indeklimaet.

Sporerne vokser kun, hvis overfladen på det organiske materiale har en fugtighedsprocent på mindst 75 og er fugtig i flere uger, ellers kan skimmelsvampesporerne ikke gro.

Fjern skimmelsvamp – sådan gør du

En støvsuger med HEPA-filter er et vigtigt værktøj, når du går til modangreb på skimmelsvamp. Men ud over at fjerne den skimmelsvamp, der er vokset frem, skal du finde årsagen.

Fjern årsagen til skimmelsvamp. Ellers vender problemet tilbage. Typiske årsager til angreb af skimmelsvamp er dårlig ventilation, forkert adfærd, pludselige vandskader fra enkelte uheld og langsomt opbyggede fugtskader på grund af fejlkonstruktioner.

Tjek omfanget af skimmelsvamp. Er det et mindre område, der er angrebet af skimmelsvamp, kan du selv fjerne skimmelsvampene.

Vask stedet. På vaskbare overflader vasker du skimmelsvampene væk.

Støvsug. Start med at støvsuge det areal, som er angrebet af skimmelsvamp, med en støvsuger med HEPA-filter. Det fjerner de fleste svampesporer. Brug maske og beskyttelsesbriller, mens du støvsuger.

Fjern skimmelsvampene. Skimlen kan vaskes af med Rodalon eller svampemidlet Protox/Hysan. Ofte kan du såmænd bruge et helt almindeligt rengøringsmiddel, fordi skimlen sidder løst på overfladen af materialet. Brug gummihandsker. Klorin vil vi ikke anbefale, fordi det bleger.

Støvsug igen. Når du er færdig med at vaske, bør du støvsuge rummet en ekstra gang, fordi skimmelsvampesporerne også kan vokse på det løse støv og snavs.

Forebyg skimmelsvamp - sådan får du et sundt indeklima

- Luft ud. Flere gange om dagen med gennemtræk.
- Tænd emhætten. Mens du laver mad, bør emhætten køre.
- Tør tøj ude. Tør aldrig tøj i rum uden mekanisk ventilation.
- Mindst 18 grader. Hold så vidt muligt samme temperatur i alle rum. Også i soveværelset bør der være mindst 18 grader.
- Luk døren. Luk døren, og tænd udsugning, når du bader.
- Tør op. Efter badet tørres vægge og gulv af med svaber og klud.
- Tjek ventilationen. Er badeværelset ikke tørt, en time efter at du har været i bad, trænger rummet til en kraftigere ventilator.
- Tjek aftrækskanaler. Riste i kanaler skal jævnligt renses.

Farven på svampene afhænger i høj grad af materialet, de gror på.

Påstand nr. 1

“Rød skimmel er farligere end sort”

FORKERT

Farven siger intet om, hvor farlige sporerne er. Vil du vide, hvilken type skimmelsvamp du har i din bolig, sender du en prøve til et laboratorium for at få den undersøgt.

Men det er sjældent nødvendigt. De angrebne steder bør renses, uanset hvilken type svamp der er tale om, og under arbejdet beskytter du dig ved at bære maske, briller og handsker.

Tre af vores skimmelsvampe er så giftige, at du ikke bør røre dem. Får du det dårligt ved kontakt, er det værd at få typen tjekket. Under arbejdet med de giftige typer bør du arbejde i en engangsdragt, så du ikke får sporerne på tøjet, og du skal dække af, så de ikke spredes til andre rum i huset.

Påstand nr. 2

“Skimmel kan ikke vokse i et tørt rum”

DELVIST RIGTIGT

Skimmelsvamp gror kun, hvis de bittesmå svampe sporer finder et sted, hvor luftfugtigheden er mindst 75 procent i en længere periode. Men selv om et hygrometer siger, at luften i et rum er tør, kan der let være steder, hvor svampene trives.

Det vil typisk være, hvor store skabe står tæt på en væg. Og det vil ofte hænge sammen med dårlig isolering. Både generelt ringe isolering, kuldebroer og utætheder kan gøre, at en flade er så kold, at den varme og fugtholdige inde luft afkøles, så fugten sætter sig som dug. Ventileres fugten ikke væk, kan der let være mere end 75 procent fugt på stedet i længere tid, og så kan skimmelen vokse.

Påstand nr. 3

“Skimmelangreb er værst for børnene”

RIGTIGT

Immunforsvaret hos børn er ikke så veludviklet som hos voksne. Det er forklaringen på, at børn ofte vil reagere hurtigere, hvis der er skimmel-vækst i deres bolig.

Undersøgelser viser, at børn nemmere udvikler astma, hvis de opholder sig længe i en bolig, der er angrebet af skimmelsvamp.

Men der er stadig ikke enighed om, hvorvidt de flere tilfælde af astma skyldes de høje koncentrationer af svampesporer, eller om det snarere hænger sammen med det fugtige indeklima, som jo er en forudsætning for, at skimmelsvampen kan gro.

Spalteventiler giver et jævnt luftskifte, men du bør stadig lufte godt ud indimellem.

Påstand nr. 4

“Bare luft ud 2-3 gange om dagen”

DELVIST RIGTIGT

Tidligere blev vi rådet til at lufte grundigt ud 1-2 gange om dagen. I dag lyder rådet 2-3 gange. Og begge råd kan være rigtige. Jo flere beboere og jo tættere huset er, jo oftere skal der luftes ud.

Er en silikonefuge angrebet i dybden, er eneste gode løsning at lægge en ny fuge med friske fungicider.

Påstand nr. 5

“Pletter på fuger i badeværelse er ren kosmetik”

FORKERT

Er der mørke pletter på silikonefugerne i badeværelset, er det en advarselsslampe, der siger, at der i for lange perioder er for fugtigt i rummet. Det er et signal om, at du har brug for mere ventilation - eller må lægge nogle vaner om og fx tørre gulv og vægge bedre af, når du har taget bad. Og så er det i øvrigt også et signal om, at du nok snart skal skifte din silikonefuge.

Tøjvask fjerner skimmelsvampene.

Påstand nr. 6

“Tøj skal kasseres, hvis det har ligget i et rum, der er ” angrebet”

FORKERT

Du behøver ikke smide tøj ud, selv om det har ligget i et rum, der er fyldt med skimmelsvamp. Tøjet skal blot vaskes i vaskemaskinen ved så høj temperatur som muligt, helst 60 grader eller mere, inden du bruger det igen.

Ofte kan du undgå fornyede angreb af skimmel ved at sikre bedre ventilation.

Påstand nr. 7

“Skimmel i badet forsvinder, hvis vi lufter mere ud”

DELVIST RIGTIGT

Små angreb i badeværelset kan forsvinde, hvis du sætter en kraftigere ventilator op. Når svampesporerne tørrer ud, kan de synlige tegn på skimmel gå væk. Skyldes angrebet en vandskade, skal der mere til.

Påstand nr. 8

“Skimmelsvamp kan brændes væk”

RIGTIGT

Svampesporer trives fint ved almindelig stuetemperatur og også lidt varmere, men bliver der over 30-35 grader, vil væksten aftage, og de fleste sporer dør, hvis de udsættes for 65 grader. Men enkelte vil overleve, til du når meget høje temperaturer.

Det er med andre ord korrekt, at svampesporerne dør, når du fx varmer en skimmelangrebet pudsvæg op med en gasflamme. Men der er så mange farer forbundet med arbejdet med åben ild, at det absolut ikke er en metode, vi vil anbefale.

Vent med at male, til du har rensset svampen af - det er en dårlig idé at lukke svampene inde.

Påstand nr. 9

“Skimmelvækst kan males over”

FORKERT

Du bør ikke forsøge at indkapsle skimmelsvamp ved at male det over, for så fjerner du ikke årsagen, og der vil komme nye angreb. Der findes en maling og et kemisk produkt, som skimmelsvampe ikke kan gro på, men de skal bruges på en ren og tør overflade.

Den forebyggende maling hedder Skimmel-Protect. Den indeholder mikrosølv, som forhindrer alle mikroorganismer i at gro.

Protox Skimmel sprayes på og hindrer også svampene i at gro.

Støvmasken sørger for, at du ikke indånder de mange svævende sporer.

Påstand nr. 10

“Man behøver ikke sikkerhedsdragt under arbejdet”

RIGTIGT

Får du et firma til at fjerne angreb af skimmelsvamp, bærer de ansatte støvtæt sikkerhedsdragt, handsker og åndedrætsværn.

Så drastisk behøver du ikke gå til værks. Hvis du først støvsuger det areal, der er angrebet, fjerner du de fleste løse svampesporer. Mens du vasker af, bør du bruge handsker.

En billig støvmaske beskytter dig mod at indånde løse svampesporer, og er der risiko for stænk, bør du beskytte øjnene med sikkerhedsbriller.

Almindelige rengøringsmidler fjerner fint skimmel fra glatte flader.

Påstand nr. 11

“Skimmel kan fjernes med Ajax”

DELVIST RIGTIGT

Et mindre angreb på en væg i badeværelset kan godt fjernes med almindelig rengøring. Du behøver ikke bruge kemi, for skimlen gror på overfladen. Du bør dog først støvsuge med en støvsuger med HEPA-filter, og du bør støvsuge hele rummet igen, når du er færdig, for at fjerne så mange svampesporer som muligt.

Gror skimlen på et blødt materiale som fx en silikonefuge, kan midler som Rodalon og Hysan også rense i dybden, men en del bløde materialer kan du ikke rense, de må skiftes.

Påstand nr. 12

“Skimmelangreb skal altid tages alvorligt”

RIGTIGT

Selv små angreb er et klart signal om, at der er for meget fugt i din bolig, og du bør altid undersøge, om fugten skyldes din adfærd eller en fugtskade. Skyldes fugten din adfærd, kan du løse problemet ved at ændre vaner. Det er værre, hvis der er tale om en fugtskade - fx at der trænger vand ind udefra, eller at et skjult vandrør er utæt.

Påstand nr. 13

“Man kan lugte, når der er skimmel”

RIGTIGT

Skimmelsvampe kan sidde skjult i vægge, under tapetet, under gulvet. Men du kan ofte finde dem med næsen. Lugter huset muggent eller jordslået - “af sommerhus” - er det et tegn på, at der er fugt og måske skimmelvækst på stedet.

Påstand nr. 14

“Skimmel nedbryder boligen”

FORKERT

Skimmelsvamp sætter sig uden på organisk materiale og kan trænge ind i bløde materialer, men det nedbryder dem ikke, sådan som vi kender det fra fx ægte hussvamp.

Gipsplader ramt af skimmelsvamp skiftes ud, de kan ikke renses rigtigt.

Påstand nr. 15

“Gipsplader skal skiftes, hvis de bliver angrebet”

RIGTIGT

Almindelige gipsplader kan ikke vaskes af. Derfor anbefaler både Teknologisk Institut og Statens Byggeforskningsinstitut, at du helt fjerner og erstatter gipsplader, hvis de er angrebet af skimmelsvamp.